



De heer Van den Doel (VVD)

volwasseneneducatie ook ten behoeve van het schoolbestuur mogen worden gebruikt. In de praktijk kan men daarmee uit de voeten. Gelet op deze toezegging van de minister trekken wij de motie in.

De **voorzitter**: Dan constateer ik dat deze motie is ingetrokken.

Aan de orde is de behandeling van:

- **de brief van het Presidium over de benoeming van een bijzonder griffier (24737).**

De **voorzitter**: Ik stel voor, conform het voorstel van het Presidium te besluiten.

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Bepalingen met betrekking tot de militaire dienstplicht alsmede wijziging van enige wetten en overgangsrecht (Kaderwet dienstplicht) (24245).**

De algemene beraadslaging wordt geopend.

De heer **Van den Doel** (VVD):

Voorzitter! In 1898 waren België en Nederland na een discussie van elf jaar de laatste landen in Europa die de mogelijkheid van plaatsvervangende in het dienstplichtsysteem afschaften. Bijna een eeuw later, in 1993, namen de Belgische en de Nederlandse regering zonder uitgebreide discussie het besluit de dienstplicht c.q. de opkomstplicht af te schaffen. In tegenstelling tot de Belgische regering was de Nederlandse regering wel zo verstandig een ruime overgangperiode in te lassen. Zo kon de krijgsmacht haar taken blijven uitvoeren en zich geleidelijk aan de nieuwe situatie aanpassen. Ook uit sociaal oogpunt was dit een verstandig besluit.

Met de aanvaarding van de Kaderwet dienstplicht wordt er afscheid genomen van een dienstplichtsysteem waarover meer dan 60 jaar politieke strijd was gevoerd, totdat het systeem in de vorm van de algemene dienstplicht die wij thans nog kennen, op 4 februari 1922 werd ingevoerd.

Het is niet zozeer daarom dat de VVD-fractie wat gemengde gevoelens heeft bij dit wetsvoorstel. Dat de opkomstplicht wordt opgeschort, is een logisch uitvloeisel van de keuze die in 1993 is gemaakt. Maar toch een beetje gemengde gevoelens, omdat dit wetsvoorstel met een aantal onzekerheden is omgeven. Belangrijke vragen zijn door de

regering tot nu toe niet volledig beantwoord. In dit debat zal wat de VVD-fractie betreft meer duidelijkheid daarover moeten komen.

Nu weten wij ook wel dat niemand in de toekomst kan kijken, maar wij kunnen wel lessen trekken uit het verleden. Mijn fractie hecht eraan dat er uitgangspunten en criteria worden geformuleerd die de basis kunnen vormen voor het besluitvormingsproces om een bepaalde reactiveringsmaatregel in gang te zetten. Dit om er zeker van te zijn dat op het moment dat opschorting van de opkomstplicht wordt beëindigd, er ook op korte termijn een additioneel systeem ontstaat dat niet alleen goed functioneert, maar dat bovenal geloofwaardig is. De voorbeelden die daarvan in de memorie van toelichting worden gegeven op pagina 12, spreken mij niet aan.

Als reden voor reactivering wordt onder andere genoemd het ontstaan van een grootschalig conflict, dat een directe bedreiging vormt voor Nederland of het NAVO-

verdragsgebied. Als dit aan de orde is, zo vraag ik mij af, zijn wij dan al niet veel te laat? Ik sprak zojuist over de lessen die getrokken kunnen worden uit het verleden. Ik denk aan de maatregelen die de Nederlandse regering nam in 1938. Hitler was toen al enige tijd aan de macht, Duitsland was al uit de Volkenbond getreden en had het Rijnland al bezet. Pas toen besloot Nederland tot een verdubbeling van de diensttijd van vijfenhalve maand naar elf maanden; een diensttijd die volstrekt ontoereikend was om dienstplichtigen goed op te kunnen leiden.

Een ander voorbeeld dat wordt genoemd in het kader van reactivering is afschrikking. Afschrikking tegen wie? Welk land zou onder de indruk moeten raken als wij de opkomstplicht weer invoeren? Activering van de opkomstplicht zal zonder meer een zelfstandige beslissing van de Nederlandse regering moeten zijn. Zo'n beslissing zou wellicht in een geïsoleerde positie moeten worden genomen. Immers, binnen het NAVO-bondgenootschap is de situatie van de samenstelling van de strijdkrachten niet identiek. Steeds meer landen gaan over op beroepsstrijdkrachten en zien alleen nog een rol weggelegd voor dienstplichtigen in het kader van de territoriale verdediging.

Ook kan de regering niet van de NAVO verwachten dat zij twee tot